

# เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กับการบังคับคดีนายประกัน และการบังคับโทษปรับทางอาญา

โดยนางสาวพิชญา ทวีประดิษฐ์ผล  
นิติกรชำนาญการพิเศษ กองบังคับคดีล้มละลาย ๑

## หากลูกหนี้ในคดีล้มละลายถูกบังคับคดีในฐานะนายประกัน หรือถูกปรับ ในคดีอาญาจะต้องทำอย่างไร

การบังคับคดีนายประกันซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันตัวจำเลยในคดีอาญา และการบังคับคดีผู้ต้องโทษปรับทางอาญา เป็นกรณีที่ต้องมีการบังคับเอาทรัพย์สินของนายประกันหรือผู้ต้องโทษปรับเมื่อนายประกันซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันตัวจำเลย หรือผู้ต้องโทษปรับทางอาญาตามคำพิพากษาถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ย่อมต้องห้ามกระทำการใดๆเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือกิจการของตน เว้นแต่กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้จัดการทรัพย์ หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจในการจัดกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 จะดำเนินการอย่างไร

บทความนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ส่วนของการบังคับคดีนายประกันกรณีการยึดสัญญาประกันตัวต่อศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 และการบังคับโทษปรับทางอาญา

### การบังคับคดีนายประกัน

นายประกันหรือผู้ประกัน คือ ผู้ที่ประสงค์ขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวในระหว่างถูกดำเนินคดี การขอให้ปล่อยชั่วคราวมีทั้งการขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการหรือชั้นศาล โดยอาจเป็นการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน

เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ประกันมีหน้าที่ต้องนำตัวจำเลยหรือผู้ต้องหา มาส่งศาลหรือเจ้าพนักงานตามกำหนดนัด หากผู้ประกันไม่นำตัวจำเลยมาส่งศาลหรือเจ้าพนักงานโดยไม่ปรากฏเหตุอันสมควร ถือเป็นกรณีผิดสัญญาประกัน ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องถูกบังคับตามสัญญาประกัน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ได้บัญญัติถึงการบังคับตามสัญญาประกันกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ดังนี้

“มาตรา 119<sup>1</sup> ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกัน หรือตามที่เห็นสมควรโดยมีต้องฟ้อง ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งงดการบังคับตามสัญญาประกันหรือลดจำนวนเงินที่ต้องใช้ตามสัญญาประกันก็ได้ โดยคำนึงถึงความพยายามของผู้ประกันในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย และเมื่อศาลสั่งประการใดแล้วฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

<sup>1</sup> แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ.2558 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 127 ก ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2558 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางต่อศาลเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา 114 ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้นี้ได้เกิดจากการฉ้อฉล และมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินดังกล่าว

ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใด เพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดตามสัญญาประกันได้ เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

จากบทบัญญัติมาตรา 119 การบังคับคดีกรณีผิดสัญญาประกันตัวต่อศาล ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใด เพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดตามสัญญาประกันได้ เสมือนเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกัน และขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล แต่อย่างไรก็ตาม ตามวรรคสองของมาตรา 119 ได้กำหนดไว้ว่า เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่นำมาวางศาลเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา 114<sup>2</sup> ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่ศาลเห็นว่าหนี้ของเจ้าหนี้นี้ได้เกิดขึ้นจากการฉ้อฉล และมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินดังกล่าว

### เมื่อผู้ประกันถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

หากก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ทำสัญญาประกันตัวจำเลยได้นำเงินสดหรือหลักทรัพย์ไปวางเพื่อเป็นหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวตามมาตรา 114 ต่อมาลูกหนี้ผู้ประกันถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย กรณีเช่นนี้ หากมีการผิดสัญญาประกันและความรับผิดตามสัญญาประกันยังไม่ระงับสิ้นไป เงินสดหรือหลักทรัพย์ที่ได้นำมาวางเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา 114 ย่อมไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่น และในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดีเพราะผิดสัญญาประกัน ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใด เพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดตามสัญญาประกัน ดังนั้น เมื่อต้องมีการบังคับคดีกับผู้ประกันเพราะผิดสัญญาประกัน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันตามมาตรา 114 ขายทอดตลาดทรัพย์สินเพื่อนำเงินมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย

<sup>2</sup> ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114

“เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไป ให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาดังต้องการ

หลักประกันมี 3 ชนิด คือ (1) มีเงินสดมาวาง

(2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง

(3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์”

### กรมบังคับคดีได้มีแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ดังนี้<sup>3</sup>

1. กรณี ก่อนที่มีการแก้ไขกฎหมายและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขอให้ศาลส่งทรัพย์หลักประกันมาไว้ในคดีล้มละลายแล้ว

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2558 โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 ไม่มีบทเฉพาะกาลกำหนดมิให้ใช้บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่บังคับแก่คดีที่ค้างพิจารณาหรือดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ จึงต้องนำไปบังคับแก่บรรดาคดีทั้งหลายที่ยังค้างดำเนินการอยู่ด้วย ดังนั้น หากทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์หลักประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 และความรับผิดชอบตามสัญญาประกันนั้นยังไม่ระงับ เงินสดหรือทรัพย์หลักประกันตามมาตรา 114 จะถูกยึดหรืออายัดไปชำระหนี้อื่นใดไม่ได้ทั้งสิ้น โดยไม่คำนึงว่าเป็นการยึดหรืออายัดโดยบุคคลหรือองค์กรใด ไม่ว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของผู้ประกัน หรือแม้กระทั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของผู้ประกันในกรณีที่ผู้ประกันเป็นบุคคลล้มละลาย ดังนั้น ถ้าปรากฏว่าผู้ประกันยังผิดสัญญาประกันอยู่และอยู่ภายใต้อายุความอาญาบรรดาทรัพย์หลักประกัน เช่น เอกสารสิทธิเกี่ยวกับที่ดิน พันธบัตรหรือตราสารหนี้อื่นๆ หรือเงินสดที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้ขอให้ศาลนำส่งไว้ในคดีล้มละลายแล้ว ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการส่งทรัพย์หลักประกันดังกล่าวคืนให้ศาลเพื่อดำเนินการบังคับตามสัญญาประกันต่อไป

2. กรณีภายหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบว่าทรัพย์ของลูกหนี้วางประกันไว้ในชั้นศาล

เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง ไม่มีบทเฉพาะกาลกำหนดมิให้ใช้บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่บังคับแก่คดีที่ค้างพิจารณาหรือดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้ จึงต้องนำไปบังคับแก่บรรดาคดีทั้งหลายที่ยังค้างดำเนินการอยู่ด้วย ดังนั้น กรณีภายหลังจากที่กฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบว่า ทรัพย์ของลูกหนี้วางประกันไว้ในชั้นศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็ไม่สามารถที่จะขอให้ศาลส่งทรัพย์หลักประกันของลูกหนี้ที่วางประกันในชั้นศาลได้ เพราะไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นจนกว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันจะระงับสิ้นไป เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 119 วรรคสอง

3. กรณีที่ศาลได้ส่งทรัพย์หลักประกันไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสาม แล้ว แม้ต่อมาจะพบว่าผู้ประกันถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดส่งเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายก็ตาม แต่เมื่อการบังคับตามสัญญาประกันเป็นเรื่องของกระบวนการพิจารณาทางอาญา กรณีนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องส่งเงินที่ขายทอดตลาดดังกล่าวให้แก่ศาลในคดีอาญาที่ส่งเรื่องให้ดำเนินการบังคับคดี หากเจ้าพนักงานบังคับคดีส่งเงินเข้ากองทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลายแล้วให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่ได้รับเงินดังกล่าวส่งเงินคืนศาลในคดีอาญาต่อไป

**ผู้เขียนมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กับการบังคับคดียนายประกันตามมาตรา 119 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้**

1. เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่ได้นำมาวางเพื่อเป็นหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวที่ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่น ต้องเป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์ที่นำมาวาง

<sup>3</sup> บันทึกข้อความที่ยธ 0509/3429 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2559 และหนังสือที่ศย 024/6129 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2560 (นำไปใช้กับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และเจ้าพนักงานบังคับคดี)

ตามมาตรา 114 โดยความรับผิดของลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ประกันตามสัญญาประกันยังไม่ระงับและอยู่ภายใต้  
อายุความอาญา

อย่างไรก็ตาม แม้เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่ได้นำมาวางเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา 114  
ไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่น แต่หากความรับผิดของลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ประกัน  
ตามสัญญาประกันระงับไปแล้ว ทรัพย์หลักประกันที่ลูกหนี้ได้วางไว้เพื่อเป็นหลักประกันดังกล่าว  
ย่อมไม่ต้องห้ามยึดหรืออายัดอีกต่อไป และเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจ  
รวบรวมและจัดการตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ยึดหรืออายัดเพื่อนำมา  
ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย

2. หากศาลมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์ตามมาตรา 119 วรรคสอง เมื่อหลักประกันดังกล่าว  
เป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย ผู้เขียนเห็นว่า ทรัพย์ดังกล่าวย่อมอยู่ในอำนาจ  
รวบรวมและจัดการของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483

3. เนื่องจากทรัพย์สินที่ได้นำมาวางเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา 114 ในการปล่อยชั่วคราว  
หากลูกหนี้ผู้ประกันยังคงต้องรับผิดตามสัญญาดังกล่าว ทรัพย์สินนั้นจึงไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัด  
เพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่น ซึ่งรวมถึงเจ้าหนี้ในคดีล้มละลายด้วย ดังนั้น ก่อนยึดทรัพย์สินของลูกหนี้  
ในคดีล้มละลาย ต้องได้ความปรากฏว่า ทรัพย์ดังกล่าวมิได้ถูกนำไปเป็นหลักประกันในคดีอาญา โดยให้  
เจ้าหนี้ผู้นายึดมีหน้าที่แถลงต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนดำเนินการยึด

### การบังคับโทษปรับทางอาญา

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 ได้กำหนดโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด ดังนี้ (1) ประหารชีวิต  
(2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน

ตามหลักกฎหมายอาญาผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล  
หากไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา จะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้อง  
ในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ... โดยศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดี  
เพื่อยึดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ<sup>4</sup>

### โทษปรับกับคดีล้มละลาย

กรณีผู้ต้องโทษปรับทางอาญาไม่ชำระค่าปรับหรือชำระไม่ครบถ้วน ได้ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด  
แม้ในคดีล้มละลาย เมื่อลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้ซึ่งมูลแห่งหนี้เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาล  
มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลาสองเดือน  
นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 27 ประกอบมาตรา 91 แห่ง  
พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 แต่สำหรับการบังคับโทษปรับ ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า  
ค่าปรับมิใช่หนี้ที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย แต่การชำระเงินค่าปรับหรือการบังคับโทษ  
เป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยศาลและพนักงานอัยการเป็นผู้บังคับใช้  
เพื่อให้จำเลยชำระค่าปรับตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 โดยไม่ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้  
ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เช่นเดียวกับหนี้เงินในคดีแพ่ง มิฉะนั้นแล้วการลงโทษทางอาญาจะไม่ต้องตาม  
เจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะกฎหมายอาญาจัดเป็นกฎหมายมหาชนว่าด้วยความผิดและโทษ เป็นบทบัญญัติ  
เกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ จึงไม่อยู่ในบังคับของ พ.ร.บ.ล้มละลาย ที่จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้<sup>5</sup>

<sup>4</sup> ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 28 29 และ 29/1

<sup>5</sup> คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5252/2559 และที่ 9572/2559

การบังคับคดีอาญาในส่วนของกรยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตามคำพิพากษาอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 มาตรา 14 (7) โดยมีข้อบังคับของอัยการสูงสุดว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ พ.ศ. 2560 กำหนดว่า เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีกับผู้ต้องโทษปรับและพนักงานอัยการมีคำสั่งให้รับดำเนินการบังคับคดีแล้ว ให้ดำเนินการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อผู้ต้องโทษปรับทางอาญาถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในสำนวนคดีล้มละลายชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ มักจะพบว่า พนักงานอัยการจะมีหนังสือแจ้งมายังเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ว่าผู้ต้องโทษปรับถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำเงินไปชำระค่าปรับตามคำพิพากษา

**ผู้เขียนมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กับการบังคับคดีโทษปรับทางอาญา ดังนี้**

1. เมื่อโทษปรับมิใช่หนี้ แต่เป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยศาลและพนักงานอัยการเป็นผู้บังคับใช้เพื่อให้จำเลยชำระค่าปรับตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน ที่เกี่ยวพันระหว่างรัฐกับเอกชน ดังนั้น หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทราบว่า ลูกหนี้ต้องใช้ค่าปรับในคดีอาญา และคดีล้มละลายมีทรัพย์สินของลูกหนี้ที่สามารถรวบรวมได้ ก่อนส่งทำบัญชีแบ่งทรัพย์สิน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องตรวจสอบเพื่อนำส่งเงินให้แก่พนักงานอัยการชำระค่าปรับตามคำพิพากษา การนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจแจ้งเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ซึ่งมีหน้าที่ช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการรวบรวมจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช 2483 ทราบ ก่อนนำส่งเงิน
2. การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องเพื่อใช้ค่าแทนค่าปรับมีอายุความ 5 ปี นับแต่วันที่ มีคำพิพากษาถึงที่สุด<sup>6</sup> ดังนั้น ก่อนนำส่งเงินให้พนักงานอัยการเพื่อชำระค่าปรับตามคำพิพากษา ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตรวจสอบด้วยว่า ยังอยู่ภายในกำหนดอายุความหรือไม่

**สรุป** จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า การบังคับคดีนายประกันและการบังคับโทษปรับทางอาญามีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้ประกันหรือผู้ต้องโทษปรับ ดังนั้น เมื่อผู้ประกันหรือผู้ต้องโทษปรับถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ประกันตามสัญญาประกันต่อศาลหรือลูกหนี้ซึ่งต้องโทษปรับทางอาญา เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องพิจารณาก่อนว่า ลูกหนี้ผู้นั้นมีฐานะใด เนื่องจากการดำเนินการทั้งสองกรณีมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

กรณีลูกหนี้เป็นผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันตัวจำเลยต่อศาล และความรับผิดชอบตามสัญญาประกันยังไม่ระงับ ทรัพย์ที่ผู้ประกันได้นำมาวางเพื่อเป็นหลักประกันตามมาตรา 114 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ย่อมไม่อยู่ในข่ายที่จะถูกยึดหรืออายัดเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่นตามมาตรา 119 วรรคสองของกฎหมายดังกล่าว กรณีเช่นนี้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ย่อมไม่อาจยึดหรืออายัดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ในคดีล้มละลายได้ และในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ให้พิจารณาตามบันทึกข้อความที่ธ 0509/3429 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2559 และหนังสือที่ศย 024/6129 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2560

สำหรับกรณีลูกหนี้เป็นผู้ต้องโทษปรับทางอาญา แม้ไม่ปรากฏเหตุอันต้องห้ามยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้อื่น แต่เมื่อการชำระเงินค่าปรับหรือการบังคับโทษเป็นการใช้อำนาจรัฐเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยศาลและพนักงานอัยการเป็นผู้บังคับใช้เพื่อให้จำเลยชำระค่าปรับตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ดังนั้น หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้รับแจ้งจาก

<sup>6</sup> ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99

พนักงานอัยการว่าลูกหนี้ต้องโทษปรับทางอาญาและให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำเงินมาชำระค่าปรับ โดยในคดีล้มละลายสามารถรวบรวมทรัพย์สินได้ การนี้ ก่อนส่งทำบัญชีแบ่งทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตรวจสอบว่าคดีขาดอายุความแล้วหรือไม่ และอาจแจ้งเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ ก่อนดำเนินการส่งเงินให้พนักงานอัยการ เพื่อชำระค่าปรับให้แก่รัฐต่อไป